

УДК 006.063:613.22

*Г.І. Архіпова, канд. техн. наук,
А.О. Чагайда, канд. техн. наук,
О.Ю. Кваша, асп.
Національний університет
харчових технологій*

ЕКОЛОГІЧНЕ МАРКУВАННЯ ПРОДУКТІВ ДИТЯЧОГО ХАРЧУВАННЯ

Представлена стаття присвячена аналізу сучасного стану екологічного менеджменту, як сучасного механізму керування безпекою харчової сировини та продуктів харчування.

Зосереджена увага на проблемі екологічного маркування продуктів дитячого харчування та харчової продукції в цілому.

***Ключові слова:** екологічний менеджмент, екологічне маркування, міжнародні стандарти, якість, споживачі.*

Питання екологізація економіки та екологічної свідомості суспільства не є абсолютно новим. Нове в ньому — еквівалентність взаємозв'язку між державою, природою та людиною яка базується на законодавчих та організаційно — технічних рішеннях.

Міжнародні стандарти систем екологічного менеджменту ISO 14000 називають однією із найбільш значних міжнародних природоохоронних ініціатив минулого сторіччя.

В сучасних умовах, коли антропогенне навантаження на біосферу викликає значні негативні зміни, імідж підприємства в значній мірі визначається відношенням до проблем охорони навколишнього середовища.

Стандарти систем екологічного менеджменту ISO 14001 і екологічного менеджменту та аудиту EMAS дозволяють підприємству досягти якісно нового рівня охорони навколишнього середовища, зробити його природоохоронну діяльність системною і ефективною. Стандарти передбачають здійснення необхідних заходів щодо удосконалення цієї діяльності при збереженні економічних інтересів підприємства [3].

Екологічний менеджмент є сучасним механізмом керування будь — якого виробництва та природоохоронною діяльністю, визнаним на міжнародному рівні, що широко використовується переважно більшістю промислових підприємств уже більше десяти років. Підґрунтям цього механізму керування є системний підхід і використання комплексу управлінських рішень, процедур, документації [4].

У ділових міжнародних колах екологічний менеджмент розглядається як гарант забезпечення переходу держави до стійкого розвитку.

Завдання щодо зменшення впливів на навколишнє середовище краще за все досягається шляхом комплексного розглядання життєвого циклу продукції під час встановлення екологічних критеріїв для неї відповідно до вимог серії міжнародних стандартів ISO 14040.

Особливу увагу під час розроблення екологічних критеріїв звертають на: видобування ресурсів, виготовлення, розподілення, визначення показників впливу забруднення навколишнього середовища тощо.

Останнім часом країнами світу широко використовується екологічне маркування, яке має відповідати вимогам міжнародного стандарту ISO 14024. Це надає заявникові та зацікавленим сторонам гарантії що проведення процедури екологічної оцінки продукції відповідає встановленим міжнародним вимогам, для полегшення умов міжнародної торгівлі. Саме такий підхід необхідно використовувати під час маркування продуктів дитячого харчування [4].

© Г.І. Архіпова, А.О. Чагайда, О.Ю. Кваша, 2012

Маркування товарів вважається невід'ємною складовою частиною виробів. Воно забезпечує споживачів актуальною інформацією про відповідність товару, тари та упаковки, а також відображає якість і безпечність продуктів. При цьому обов'язковою є інформація, передбачена законодавством, і можлива наявність додаткової інформації рекламного спрямування. Для споживачів цінними є відомості про основні споживні властивості і характеристику товару щодо його складу, перелік використаної сировини, харчових добавок, калорійність, вміст шкідливих для здоров'я речовин порівняно з вимогами стандартів, а також протипоказання при окремих захворюваннях.

Важливе місце займає розміщення знаків маркування як особливих засобів інформації щодо якості продукту. Така інформація зазначається у вигляді відповідного тексту. Це обумовлено здатністю знаків стисло представити інформацію про об'єкт з виділенням серед монотонної маси текстової інформації.

На сучасному етапі виникає необхідність у розробленні та застосуванні стандартних міжнародних вимог до маркування товарів і знаків, які можуть стисло і водночас досить повно передавати споживачеві важливу інформацію про продукт. В окремих випадках важливі попередження подають у формі спеціальних знаків, які враховують особливі групи споживачів (дітей, інвалідів, хворих на цукровий діабет тощо).

Маркування товарів має відповідати ряду вимог. По-перше, воно має забезпечити всіх учасників товаропросування правдивою інформацією відповідно до чинного законодавства. По-друге, склад і зміст маркування товарів мають бути достатніми для безпечного поводження з ними. Інформацію, яка необхідна для маркування, отримують із різних джерел відповідно до чинного законодавства, нормативних документів або внаслідок відповідних досліджень, проведених за спеціальними угодами.

Продовольчі товари повинні містити такі відомості, які розміщуються на упаковці, етикетці, листі-вкладнику до кожної одиниці товару. В окремих випадках можуть бути інші способи маркування. Найбільш важливими елементами маркування є: найменування продукту, його вид, країна, фірма-виробник, маса або об'єм продукту, перелік основних рецептурних компонентів, які входять до складу продукту, у тому числі і харчові добавки. Продовольчі товари повинні включати матеріали щодо харчової (вміст білків, жирів, вуглеводів), біологічної та енергетичної цінності, а для продуктів дитячого, дієтичного і профілактичного харчування обов'язковим є вміст вітамінів, у деяких — мінеральних речовин. Важливим є зазначення терміну придатності або кінцевої дати використання, дати виготовлення або терміну зберігання. Напівфабрикати і продукти дитячого харчування повинні містити інформацію про спосіб приготування. Додатково можуть містити інші відомості, передбачені державними стандартами, санітарними правилами і нормами та правилами продажу продовольчих товарів [2].

Як було зазначено авторами на науково — практичному семінарі «Перспективи та напрямки сучасної біотехнології», деякі виробники, бажаючи бути конкурентоспроможними стосовно виробів екологічно безпечної продукції, маркують свою продукцію різноманітними написами та знаками, наприклад, «натуральна», «екологічно чиста», «вирощена без використання пестицидів», «без консервантів» та інше. Також на ринку зустрічаються виробництва, які маскують випущені продукти під псевдо-дитячі, розміщаючи на споживчій упаковці дитячі ілюстрації із зображенням казкових персонажів, дитячих іграшок тощо, але при цьому маркування не містить інформації щодо дитячого споживання. Таким чином, виробники ухиляються від державної реєстрації нормативних документів на продукти дитячого харчування і державної реєстрації самих продуктів, що вводить в оману споживачів. [1].

У лікарів є свої зауваження до маркування дитячої продукції, на думку дієтолога Місник В. потрібно ввести маркування «дитяче харчування», щоб захистити споживачів від псевдо-дитячих продуктів. Виробництво спеціалізованих дитячих продуктів відповідає підвищеним вимогам безпеки продуктів харчування для дітей

раннього віку. Для того, щоб споживач міг самостійно визначити надійні і безпечні продукти, їх необхідно маркувати. А поки такого маркування немає, експерти радять уважно «читати» етикетку: на спеціалізованих продуктах дитячого харчування виробник зобов'язаний вказувати вік дітей, для яких призначений продукт.

На сьогоднішній день це лише ініціативи. В Україні були розроблені сотні цільових програм, наприклад, тільки за 2004 — 2007 роки їх зареєстровано майже триста. При цьому більшість з них так і не було реалізовано.

Тому на сьогодні немає гарантій, що українські малюки їстимуть здорову їжу, яка призначена для них.

Держава, з одного боку, має підтримати національних виробників дитячого харчування, а з іншого боку, забезпечити належний контроль якості, включаючи усі імпортовані продукти. А що їдять українські діти зараз, можна тільки здогадуватися. При цьому необхідно зазначити, що Україна вже починає робити кроки щодо вирішення цього питання: з жовтня 2004 року Україна є членом міжнародної організації — Глобальної Мережі Екологічного маркування Global Ecolabelling Network (GEN).

Висновки. Екологічне маркування є одним із інструментів екологічної політики товаровиробника. Знак екологічного маркування інформує про загальну екологічну характеристику екологічних аспектів продукції, що є досить важливим для споживачів. Воно доводить до споживачів інформацію щодо впливу продукції на стан навколишнього середовища і здоров'я людини та навпаки — навколишнього середовища на продукцію, протягом усього життєвого циклу: від її виготовлення до утилізації.

На даний час саме екологічно марковані продукти харчування є дефіцитними не тільки на внутрішньому ринку нашої держави, але й на світовому ринку в цілому.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Архіпова Г.І., Тройченко О.В., Кваша О.Ю.* Біотехнологічні аспекти законодавчої бази держави щодо продуктів дитячого харчування. Тези доповідей науково-практичного семінару «Перспективи та напрями сучасної біотехнології». — К.: НАУ, 2011. — 160 с.
2. *ДСТУ ISO14020:2003* Екологічне маркування та декларації. Загальні принципи.
3. *Кожушко Л.Ф., Скрипчук П.М.,* Екологічний менеджмент. — К.: Академвидав, 2007. — 430 с.
4. *Момот О.І.* Менеджмент якості та елементи системи якості. — К.: Центр учбової літератури, 2007. — 366 с.

*Г.И. Архипова, А.О. Чагайда,
О.Ю. Кваша*

Экологическая маркировка продуктов детского питания

Представленная статья посвящена анализу современного состояния экологического менеджмента, как современного механизма управления безопасностью пищевого сырья и продуктов питания.

Сосредоточено внимание на проблеме экологической маркировки продуктов детского питания и пищевой продукции в целом.

Ключевые слова: экологический менеджмент, экологическая маркировка, международные стандарты, качество, потребители.

*G. Arkhipova, A. Chagaida,
O. Kvasha*

Ecological labelling in baby food

The article analyzes the current state of environmental management as a modern food safety control mechanism for raw materials and food.

Marking is an integral part of products. It provides consumers with relevant information about the compliance of foods, packaging, and also reflects the quality and safety of products.

The article pays attention to the problem of environmental labelling of infant formula and food in general. At the present time there is a need in the development and application of standard international requirements for labelling and signs that may briefly, while adequately, convey for consumers important information about the product. It is noted that manufacturers neglect the state registration regulations on baby food and state registration of most products that mislead consumers.

Key words: *environmental management, environmental labelling, international standards, quality, consumers.*

e-mail: jimp@ukr.net

Надійшла до редколегії 6.04.2012 р.